

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİME BAKIŞI: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Nuray ÖZ CEVİZ¹, Necla TEKTAŞ², Gültekin BASMACI³, Mehmet TEKTAŞ⁴

¹Öğr. Gör., Marmara Üniversitesi, TBMYO Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, ORCID: 0000-0002-9670-6176, nuray.ceviz@marmara.edu.tr

²Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, ORCID 0000-0002-8190-4532, ntektas(@)bandirma.edu.tr,

³Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Makine Mühendisliği Bölümü, ORCID:0000-0003-4818-3160, gbasmaci@mehmetakif.edu.tr

⁴Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Ulaştırma Mühendisliği Bölümü, ORCID:0000-0001-9564-8069, mtektas@bandirma.edu.tr

Öz Ceviz, N., Tektaş N., Basmacı G., Tektaş M. "Covid-19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Bakışı: Türkiye Örneği". ulakbilge, 52 (2020 Kasım): s. 1322-1335. doi: 10.7816/ulakbilge-08-54-06

ÖZ

Covid-19 pandemisi öncesinde belli branşlarda ve sertifikasyon programlarında kullanılan uzaktan öğretim modeli, pandemi koşullarıyla beraber yaygınlaşarak dünyada eğitimin çok büyük kısmının bu yöntem ile yapılmasına neden olmuştur. Ülkemizde 15 Mart 2020 tarihinde eğitimin uzaktan öğretim yöntemi ile yapılmasına ilişkin karar yaklaşık 25 milyon öğrenci ve 1,5 milyon eğitimcinin öğrenme ve öğretme metodolojisini tamamen değiştirmiştir. Bu çalışma kapsamında, özellikle büyük şehirlerde sokağa çıkma kısıtlamaları, şehre giriş çıkış yasakları, 20 yaş altı ve 65 yaş üstü kısıtlamaları ve toplumsal kaygıların getirdiği süreç eğitim açısından ele alınarak analiz edilmiştir. Bu araştırmanın amacı, Covid-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik bakış açılarını incelemektir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ülkemizde eğitim veren çeşitli üniversitelerden 997 öğrenci ile kolayda örnekleme yöntemine göre ve öğrencilerin online doldurdıkları anket aracılığı ile toplanmıştır. Bu geniş katılım sayesinde uzaktan öğretim ile ilgili Covid-19 sürecini iyi bir şekilde açıklayacak sonuçlar elde edilmiştir. Genel olarak öğrenciler, uzaktan eğitim modeli yerine yüzyüze eğitimi tercih etmektedirler. Ek olarak, öğrenciler derslerini daha çok akıllı telefonlar yardımıyla izlediklerinden zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 pandemi süreci, uzaktan eğitim, üniversite öğrencileri

Makale Bilgisi:
Geliş: 11 Eylül 2020

Düzeltilme: 2 Ekim 2020

Kabul: 21 Ekim 2020

Giriş

Uzaktan eğitim faaliyetleri, öğrencilere çalışma materyallerinin ulaştırılması ve öğrencilerin de ödev ya da projelerini teslim edebilmek için posta/e-posta gibi hizmetleri kullanabilmesi süreçlerine dayanmaktadır (Annabi ve Muller, 2016: 264). Bu eğitim modeli, geleneksel öğrenme öğretme yöntemlerinin sınırlı olduğu durumlarda, eğitim etkinliklerinin eğitimciler ve öğrenciler arasında özel olarak hazırlanmış materyaller ile belirli bir merkezden yürütüldüğü öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır (Kaya, 2002: 23). Moore ve Kearsley (2011: 50) tarafından uzaktan eğitim, özel bir öğretim tasarımı ve teknolojiyi gerektiren ve eğitimci ile öğrencinin farklı mekânlarda bulunarak aldığı planlı açık erişimli öğrenme olarak tanımlanır. Bu tanım farklı ülkelerde açık eğitim, açık öğretim, uzaktan öğrenme kavramları ile birbirinin yerine kullanılan terimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim modelindeki gelişmelerin yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkması ile beraber geliştiği izlenmektedir. Özellikle mobil internetin gelişmesi ile yükseköğretim sağlayıcılarının da bu yöntemi daha fazla benimsediği görülmektedir.

Uzaktan eğitim modelinin dünyadaki gelişimi incelendiğinde kökenlerinin 18. yüzyılın başlarına kadar uzandığı görülmektedir. 1728'de Bostonian Caleb Phillips adında bir öğretmen, yaşadıkları bölgenin dışında yaşayan öğrenciler için haftalık öğrenme programları göndermiş ve derslerin kalitesinde bir değişiklik olmayacağını belirterek derslere katılmaları önerisinde bulunmuştur (Siemens, Gašević ve Dawson, 2015: 44). Bu ilk başlangıçtan sonra uzaktan eğitimin teknolojinin gelişmesi ile şekillendiği görülür. Moore ve Kearsley (2011: 52) uzaktan eğitimin gelişim evrelerini sırasıyla mektuplaşma, radyo-televizyon yayımları, açık üniversiteler, telekonferanslar ve internet/web olarak beş evreye ayırmaktadır. Buradaki dördüncü evrede telefon, uydu ve bilgisayar ağları kullanılarak video konferans şeklinde ya da sesli olarak etkileşimli derslerin başlaması 1980'li yıllarda şekillenmeye başlamıştır. Böylece ardından gelecek yeni teknolojik gelişmeler ile birlikte eğitim de şekil değiştirmiş ve son evrede devreye giren internet ile birlikte sanal sınıflar ve çevrimiçi öğrenme ortamları oluşmuştur. Horzum'a (2013:116) göre de öncü düşünür M. Graham Moore'un eğitim teknolojisi modeli, "Web" in devreye girmesi ile şekillenen öğretim ve çevrimiçi eğitim faaliyetlerine önemli katkılar sağlamıştır. Zawacki-Richter ve Naidu (2016: 248) ise Moore'a göre dördüncü evreden sonrasına dikkat çekmiş ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda eğitimi beşer yıllık yedi evreye ayırmıştır. Bu evreler uzaktan eğitimin kademe kademe gelişimini ve çevrimiçi eğitim programlarının gruplarını içerir. 2000'li yıllar ile birlikte başlayan sanal üniversiteler ve devamında açık kaynakların oluşumu ile büyük kitlelerin bu kaynaklara ulaşımı 2010'lu yıllarda artmıştır. Aynı ya da farklı zamanlarda gerçekleştirilen erişimler, içerisinde bulunduğumuz yılların da temelini oluşturmaktadır.

Çevrimiçi eğitim modeli, uzaktan eğitim adı altında hem ülkemizde hem de dünyada son yıllarda benimsenen ve uygulanan bir yöntem olmuştur. Bazen tam zamanlı bazen de yarı zamanlı olarak uygulanan bu model ile derslerin kayıt altında tutulabilir olması ve öğrencinin gelişen teknoloji ile birlikte yer ve zaman kavramı olmaksızın ulaşma ve dinleme-izleme olanağı bu modeli popüler hale getirmiştir. Covid-19 pandemi süreci ile birlikte bu sistem daha çok kullanıcı açısından faydalanılmış ve test edilmiştir. Böylece herhangi bir ortamda dahi kaliteli eğitim verme olanağı yakalanmıştır. Büyük teknoloji şirketlerinin yanı sıra MIT, Harvard gibi kurumların da çok sayıda açık erişimli kurslar açtığı ve dünyanın her tarafına eğitim sağladığı bilinmektedir. Harvard gibi kurumlar ücretli eğitimlerin yanı sıra ücretsiz eğitim olanaklarını da dünya üzerinde birçok kullanıcıya sunmaktadır. Böylece eğitim olanaklarının yetersiz olduğu ülkelere bile bu olanaklara erişebilme fırsatı sunulmaktadır. Örneğin, Qureshi (2019: 222) Pakistan'da önde gelen bir üniversitenin yönetim bilimleri bölümünde okuyan öğrenciler üzerine yaptığı bir araştırmada kaliteli yüksek eğitimden ücret sebebi ile yoksun olan gençlerin bu kurumların çevrimiçi eğitimlerine ilgi gösterdiğini ve bunu bir fırsat olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Qureshi (2016: 191) başka bir araştırmasında da özellikle kültürel mitler ve aile kısıtlamaları sebebiyle okuyamayan kadın nüfusu için de bu olanaklar avantajlar sağlamaktadır. Çevrimiçi olarak çok sayıda kurs ve eğitim olanağı veren bu model çeşitli iş fırsatlarından faydalanabilmek için yurtdışına göç eden insanlar açısından da yüz yüze eğitimin yerini tutmasa da oldukça fazla yarar sağlamaktadır.

Teknolojik gelişmelerin hızı ve çeşitlenmesi uzaktan eğitim potansiyelinin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Önceleri sınıflarda film, TV, slayt, projeksiyon vb. cihazlar kullanarak zenginleştirilen dersler, günümüzde simülasyonlar, hologram teknolojisi, sanal gözlükler vb. ile çeşitlenmiştir. Aynı zamanda birçok kişi ile aynı anda iletişim kurulabilmekte ve eğitim-öğretim sağlanabilmektedir (Schunk, 2009: 36). Teknoloji dünyasında yaşanan gelişmeler ve yaygınlaşan uygulamalar ile birlikte gerek kamuda gerekse özel kurumlarda giderek yaygınlaşan çevrimiçi eğitim, Microsoft™, Cisco™, Oracle™, Novell™ gibi bilişim sektöründe faaliyet gösteren güçlü firmalar ile birlikte sertifika verilebilen eğitimlere de evrilmiştir. Dolayısı ile e-sertifika adı altında verilen bu eğitimlerin tüm dünyanın yanı sıra Türkiye'de de yaygınlaştığı görülmektedir (Cabı ve Ersoy, 2017: 420; Yalçınalp, 2015: 144).

2019 yılında Çin'de başlayarak tüm dünyaya yayılan Covid-19 virüsü ile birlikte yaşanan toplumsal karantinalar hem iş hem de eğitim dünyasında çevrimiçi çalışmayı beraberinde getirmiştir. Home-ofis yani evden çalışma kaçınılmaz

olarak yaygınlaşmış ve çevrimiçi sistemlerin yapılan toplantılar ve iş akışları açısından verimliliği tartışılır hale gelmiş ve bu sistemlerin geliştirilmesine yönelik inovatif adımlar atılmaya başlanmıştır. Eğitim dünyası da bu süreçten oldukça etkilenmiş, aslında kullanılan ama tercih edilebilir olan uzaktan eğitim ve öğrenme faaliyetleri zorunlu hale gelmiştir. Dolayısıyla uzaktan eğitim ya da çevrimiçi öğrenme faaliyetlerinin 2020'nin başından beri zorunlu olarak yapılması ile birlikte verimliliği tekrar tartışılır olmuştur. Kuzey Amerika ve Asya'da Covid-19 pandemi sürecinden önce yapılan araştırmalara bakıldığında yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin etkileri hem öğrenciler hem de akademisyenler üzerinde araştırılmış ve çevrimiçi uzaktan eğitimin akademik bütünlüğü sağlamadığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmaya 531 akademisyen katılmış ve çalışmanın analizi sonucunda akademisyenler ve öğrencilerin üçte biri çevrimiçi uzaktan eğitimi olumlu bulduklarını ve verimli olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Ancak akademisyenlerin çoğu çevrimiçi öğrenme modelini desteklemiyordu ("JISC Digital Media", 2020).

Schunk ve Dibenedetto (2016: 49) yaptığı araştırmada insanların direnç göstermesine rağmen gelecek on yıl içinde çevrimiçi eğitimde kayda değer bir büyümenin olacağını belirtmişlerdir. Geçmiş araştırmalar çevrimiçi eğitimin kesinlikle artış eğiliminde olduğunu (Barber, Donnelly, Rizvi ve Summers, 2013) fakat öngörülen çıkış etkisinin henüz oluşmadığını belirtmişlerdir (Ng'ambi, Brown, Bozalek, Gachago ve Wood, 2016: 845; Tapscott ve Williams, 2010: 17). Bu durumu da özellikle akademisyenler tarafından yeni teknolojilere karşı gösterilen direnç (Bain ve McNaught, 2006: 100; Lloyd, Byrne ve McCoy, 2012: 2; Watty, Kavanagh, McGuigan, Leitch, Holt, Ngo ve McKay, 2016) ve mevcut iş yüklerine (Meyer, 2010: 2) bağlamışlardır. Yapılan diğer çalışmalarda da yüz yüze etkileşimin önemli görülmesi (De Gagne ve Walters, 2009: 578) ve oluşan etkileşim ile birlikte yeni beceriler edinme ihtiyacı (Almerich, Orellana, Suárez-Rodríguez ve Díaz-García, 2016: 112; Kregor, Breslin ve Fountain, 2012: 1382) belirtilmiştir. Fakat bunun yanında yaşanabilecek teknik destek ile ilgili endişeler (Buchanan, Sainter ve Saunders, 2013: 2) ve çevrimiçi öğrenme modeli ile birlikte öğrenciler üzerinde oluşabilecek etkiler (Bolliger ve Wasilik, 2009: 103; Kim, Kim, Lee, Spector ve DeMeester, 2013: 77) bu sisteme olan kademeli mesafenin sebebini oluşturmaktadır.

Eğitim-öğretim alanındaki teknolojiler, akademisyenlerin çevrimiçi eğitime bakış açıları, öğrencilerin bu modele yaklaşımları ve tutumları ile farklı ülkelerde yapılan uygulamalar olası fırsat ve tehditler açısından bir yol belirlemektedir (Harrison, Hutt, Thomas-Varcoe, Motteram, Rawlings ve Gemmell, 2017: 2). Öyle ki, teknolojinin gelişmesi ve artan uygulamalara rağmen uzaktan eğitim alan öğrencilerin örgün öğretime devam eden öğrencilere göre programlarını yarıda bırakma oranları da oldukça yüksektir (Keegan, 1996: 5; Morgan ve Tam, 1999: 97). Üstelik ülkemizde de 2017'de %32,5'le eğitimi terk etme oranı ile AB ülkelerinin çok üstündedir ("Seçilmiş Ülkeler Göre", 2017). Bu araştırmaların yanında bu modeli destekleyen ve yüz yüze eğitim modeli ile eşdeğer gören çalışmalar da mevcuttur (Al-Shorbaji, Atun, Car, Majeed ve Wheeler, 2015; Means, Toyama, Murphy, Bakia ve Jones, 2009: 12).

Türkiye'de son yıllara bakıldığında tıpkı dünyada olduğu gibi çevrimiçi eğitimin Covid-19 pandemi süreci öncesinde artış eğilimi gösterdiği görülmektedir. Gerek birçok üniversitenin açtığı uzaktan eğitim veren bölümlerin yaygınlaşması gerekse ortaya çıkan kurum ve kuruluşların artan eğitim ve kurs olanakları ülkemizde de çevrimiçi eğitimin çokça kullanılmasına olanak sağlamıştır. Aslında Anadolu Üniversitesi uzun yıllardan beri Açık Öğretim Fakültesi ile "Açık Öğretim" adı altında uzaktan eğitim modelini sergilemektedir. Bununla birlikte bazı üniversitelerde de yüz yüze ve uzaktan eğitim yönteminin hibrit bir yapıda sunulduğu görülmektedir. Dolayısıyla son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve dünyadaki trendler ile birlikte Yüksek Öğretim Kurumu da 2013 yılında uzaktan eğitim usul ve esaslarını belirlemiştir ("YÖK", 2013). Yayınlanan bu genelge ile birlikte birçok üniversitede hızla artan uzaktan eğitim bölümlerinin, fiziksel veya yerinde eğitim ile çevrimiçi eğitim modelini karma sunduğu yaklaşımlardan faydalandıkları görülmektedir (Noer, 2012; Thompson, 2011: 2). Böylece öğrenciler hem yaygın eğitim almakta hem de mesleki gelişimlerini desteklemektedirler. Zira, bu eğitim modeli kendini geliştirmek isteyen sınırlı bütçesi olan hatta olmayan her kesime kolaylıkla ulaşabilmektedir. Dünyanın dört bir yanından binlerce öğrenci bireysel olarak eğitimleri alır ve kendi ilgi ve becerileri doğrultusunda hareket eder. Hatta çoğu zaman multidisipliner olarak da kendini geliştirmesine olanak sağlar.

Bazı araştırmacılar tarafından meta-analize dayalı çalışmalar sonrasında, çevrimiçi kursların ve eğitimin etkinliği araştırılmıştır (Jaggars ve Bailey, 2010: 2). Bu çalışma sonrasında elde edilen sonuç önceki çalışmalar gibi (Keegan, 1996: 8; Morgan ve Tam, 1999: 101), bu eğitim ile okulu bırakma ya da başarısızlık oranının artabileceğidir. Zira eğitmen ve eğitim alan arasındaki etkileşimin eksikliği, eğitim alan açısından düzensizlik arz etmekte ve ödevleri ciddiye almama ve özensizlik göstermektedir. Esnek zamanlama açısından avantajlı olsa da (Bali, 2014: 44; Jaggars ve Bailey, 2010: 3; Martin, 2012: 26; Wellen, 2013: 1), etkileşim eksikliği araştırmacıları düşündürmektedir. Çünkü uzaktan eğitim ile çevrimiçi derslerde başarı elde edilebilmesi için, öğrencilerin yüksek motivasyon, öz yeterlilik, kalıcılık çalışmaları, iletişim becerileri ve bunların yanı sıra bilgisayar okur yazarlığı gerekmektedir (Croxtton, 2014: 314). Bu sebeple, öğrencilerin farkındalığını ve olumlu algıları geliştirmek gerekmekte, gerekirse akran ya da mentor tavsiyesi ile

desteklenmektedir. Böylece, öğrencilerin eğitimlerini tamamlamaları sağlanabilir ya da bırakma oranları engellenebilir veya azaltılabilir. Böylece motivasyon artar ve kendilerine olan inançları perçinlenebilir. Eğitici tarafından alınan önlemler ile de dersin adaleti sağlanabilir. Harekete duyarlı yazılımlar sayesinde kamera tabanlı sistemler ile öğrencilerin sınav esnasında yapabileceği farklı bir hareket ya da üçüncü şahısların kamera kadrına girmesi sınavın otomatik sonlandırılması olanağını sunabilmektedir. Bunun yanında ödevlerin intihal oranlarının kontrol edilmesi eğitimin de kalitesini artıracaktır (Qureshi, 2019: 222). Eğitimin alternatif hali olan online eğitim, geleneksel eğitim ile karşılaştırıldığında kampüs olanakları, barınma ihtiyacı, materyal, ulaşım zorlukları vb. gibi birçok olumsuz özelliği ortadan kaldıran ve esnek zamanlama olanağı sunan alternatif bir eğitim modeli olarak gelişmekte iken, 2019 yılının sonunda Çin’de patlak veren Covid-19 pandemi süreci ile zorunlu eğitimin bir parçası olmuştur. Hemen her ülke tarafından kullanılmaya başlanması ile zorlukları yaşayarak öğrenilmiş ve birçok açıdan test edilebilme ve geliştirilebilme olanağı bulmuştur.

YÖK’ün kararı ile Covid-19 pandemi sürecinde tüm örgün öğretim, uzaktan öğretime geçmiştir. Bu ülkemiz ve dünya için eğitim anlayışımızı değiştirecek yeni yaklaşım ve yöntemler diyeceğimiz bir süreç olmuştur. Geldiğimiz noktada tüm üniversitelerimiz 15 milyon öğrencisi ve 600 bin akademik kadro ile kendini bu sürecin içinde bulmuştur. Uygulamaya genel olarak çabuk uyduğumuzu söyleyebiliriz. Zira, ilk olarak acil eylem planı çerçevesinde Elazığ Depremi ile kullanılan uzaktan eğitim modeli hemen ülke geneline adapte edilebilmiştir (Can, 2020: 50). Burada en önemli nokta başrolü olan öğrencilerin bu süreçteki görüşlerini ve değerlendirmelerini almaktır.

Araştırmanın temel amacı, Covid-19 pandemi sürecinde ülkemizdeki üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları ile demografik değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenerek öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmektir. Bu temel amaca ulaşabilmek için belirlenen alt amaçlar şunlardır:

- Öğrencilerin Covid-19 pandemi süreci öncesi ve sonrası ekran başında geçirdikleri süre arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin uzaktan eğitime bakışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin uzaktan eğitime bakışları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin uzaktan eğitime bakışları ile eğitim türü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin uzaktan eğitime bakışları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin geleneksel eğitim ile uzaktan eğitim tercihleri
- Öğrencilerin uzaktan eğitimden memnun oldukları durumlar
- Öğrencilerin uzaktan eğitimden memnun olmadıkları durumlar

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemi doğrultusunda betimsel tarama desenine göre tasarlanmıştır. Tarama modelleri; geçmişte olan veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012: 25).

Evren-Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye’deki üniversite öğrencileri, örneklemi ise kolayda örneklem yöntemi ile ulaşılabilen 997 öğrenciden oluşmaktadır (Tablo 1). Tablo 1’de görüldüğü gibi örneklemde yer alan öğrencilerin 542’si erkek (%54.4) ve 455’i (%45.6) kadındır. Ankete katılan öğrencilerin 18-22 yaş aralığında 720 kişi (%72.2), 23-25 yaş aralığında 216 kişi (%21.6), 26-29 yaş aralığında 31 kişi (%3.1) ve 30 ve üzeri yaş aralığında olan 30 kişi (%3) olduğu görülmektedir. Eğitim değişkenine göre 96 ön lisans öğrencisi (%9.6), 847 lisans öğrencisi (%85) ve 54 öğrenci yüksek lisans ve doktora (%5.4) olarak tespit edilmiştir. Öğretim değişkenine göre hazırlık sınıfında 7 öğrenci (%0.7), 1. sınıfta 311 öğrenci (%31.2), 2.sınıfta 254 öğrenci (%25.5), 3.sınıfta 190 öğrenci (%19.1) ve 235 öğrenci (%23.6) 4.sınıf ve üzerindedir.

Tablo 1. Örneklemeye ait bilgiler

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	542	54.4
	Kadın	455	45.6
Yaş	18-22	720	72.2
	23-25	216	21.7
	26-29	31	3.1
	30 ve Üzeri	30	3
	Ön Lisans	96	9.6
Eğitim	Lisans	847	85
	Yüksek Lisans	54	5.4
Sınıf	1. Sınıf	311	31.2
	2.Sınıf	254	25.5
	3. Sınıf	190	19.1
	4. Sınıf ve Üzeri	235	23.6
	Hazırlık	7	0.7
Toplam		997	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Uygulanan anket ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak araştırmacılar tarafından üç bölüm olarak hazırlanmıştır. Birinci bölüm kapalı uçlu sorulardan ve ikinci bölüm beşli Likert tipi sorulardan ve üçüncü bölümde çoktan seçmeli ve birden fazla seçmeye olanak sağlayan sorulardan oluşmaktadır.

Kişisel bilgilerin yer aldığı birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili maddeler yer almaktadır. Bunlar; cinsiyet, yaş, eğitim türü, öğrenim gördüğü yer, yaşadığı yer, Covid-19 pandemi süresince nerede barındığı, sınıfı, uzaktan eğitim süresince dersleri hangi araçtan takip ettiği, evlerinde internet bağlantısı olup olmadığı, uzaktan eğitim ders takibi için ortamının uygun olup olmadığı, Covid-19 öncesi ve sonrası ekran başında geçirdikleri süre gibi bilgileri içeren kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açılarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Bu kısım 5'li Likert tipinde on üç maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların verilen ifadeye katılma derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Anketin puanlanması "Kesinlikle Katılmıyorum" 1, "Katılmıyorum" 2, "Kararsızım" 3, "Katılıyorum" 4 ve "Tamamen Katılıyorum" 5 rakamlarıyla kodlanarak değerlendirilmiştir.

Anketin üçüncü bölümünde öğrencilere geleneksel eğitim ile uzaktan eğitim tercihleri, uzaktan eğitimde memnun oldukları durumlar ve memnun olmadıkları durumlar ile ilgili çoktan seçmeli ve birden fazla seçmelerine olanak sağlayan sorular yer almaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Araştırma için etik kurul izni Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Gerekli izinin alınmasından sonra araştırmanın verileri 20 Temmuz ile 10 Ağustos 2020 tarihleri arasında ulaşılabilen öğrencilerin online doldurdukları anket aracılığı ile toplanmıştır. Anket Google formlar üzerinden tasarlanmış ve online uygulanarak veriler toplanmıştır. Öğrencilere anketi doldurmadan önce gönüllülük esasına dayalı olduğu ve bilgilerin bilimsel çalışma için kullanılacağı ve gizliliği hakkında bilgi verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimleyici veriler için frekans, yüzde, ortalamalar kullanılmıştır. Veriler sıralama ölçeği tipinde olduğundan non-parametrik test teknikleri olan Mann-Whitney U, Kruskal Wallis-H ve Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilmiştir. İstatistik analizler Jamovi programı ile yapılmış ve istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi (p değeri) $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan öğrencilerden anket yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin Covid-19 sürecinde ders ve durum bilgileri

Değişkenler		N	%
Barınma	Aile ile birlikte	848	85.1
	Ayrı	149	14.9
Evde İnternet Bağlantısı	Var	768	77
	Yok	229	23
Ders Takip Cihazı	Telefon	664	66.6
	Bilgisayar	309	31
	Tablet	24	2.4
Ders Takip Ortamının Durumu	Uygun Değil	266	26.7
	Biraz Uygun	492	49.3
	Uygun Değil	239	24
Covid-19 Pandemi Süreci Öncesi	Hiç	140	14
	1-3 saat	556	55.8
	4-6 saat	227	22.8
	7-9 saat	54	5.4
	10 saatten fazla	20	2
Covid-19 Pandemi Süreci Sonrası	Hiç	25	2.5
	1-3 saat	248	24.9
	4-6 saat	400	40.1
	7-9 saat	256	25.7
	10 saatten fazla	68	6.8
Toplam		997	100

Ankete katılan öğrencilerin ders takip ve durumları ile ilgili bilgiler Tablo 3’de görülmektedir. buna göre ailesinin yanında olan 848 öğrenci (%85.1) ve ailesinden ayrı olan 149 öğrenci (%14.9) bulunmaktadır. Evlerinde internet bağlantısı olan 768 öğrenci (%77), internet bağlantısı olmayan 229 öğrenci (%23) ve uzaktan eğitimde derslerini akıllı telefondan takip eden 664 öğrenci (%66,6), bilgisayardan 309 öğrenci (%31) ve son olarak tableten 24 öğrenci (%2.4) takip etmiş olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin 266’sı (%26.7) bulunduğu ortamın ders takibi için hiç uygun olmadığını, 492’sinin (%49.3) biraz uygun ve 239’u (%24) çok uygun olarak nitelendirmiştir. Öğrencilerin online olarak ekran başında geçirdikleri süre Covid-19 pandemi süreci öncesinde hiç vakit geçirmediğini belirten 140 öğrenci (%14) iken Covid-19 pandemi süreci sonrası 25 öğrenciye (%2.5) düşerken 1-3 saat ekran başında geçiren 556 öğrenci (%55.8)’den 248 öğrenciye (%24.9) düşüş göstermiştir. Covid-19 pandemi öncesi 4-5 saat ekran başında vakit geçiren öğrenci sayıları 227 öğrenci (%22.8)’den 400 öğrenci(%40.1)’ye, 7-9 saat ekran başında olan 54 öğrenci(%5.4)’den 256 öğrenci (%25.7) ‘ye, 10 saatten fazla ekran başında olan 20öğrenci (%2) 68öğrenci(%6.8) artış gösterdiği görülmüştür.

Öğrencilerin Covid-19 Pandemi Süreci Öncesi ve Sonrası Ekran Başında Geçirdikleri Süre

Öğrencilerin Covid-19 pandemi öncesi ve sonrası ekran başında geçirdikleri sürelerde oluşan farklılıklar ile ilgili yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları Tablo 3’de görülmektedir. Tablo 3’de görüldüğü gibi Covid-19 pandemi süreci öncesi ve sonrası ekran başında geçirilen süre istatistiksel olarak farklılaşmaktadır ($Z=-21.112$, $p<0.001$). Covid-19 pandemi sürecinde ekran başında geçirilen süre anlamlı bir şekilde artmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Covid-19 Pandemi Süreci Öncesi ve Sonrası Ekran Başında Geçirdikleri Süre ile İlgili Olarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

		N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	P
Covid-19 pandemi süreci öncesi-sonrası ekran başında geçirilen süre	Negatif Sıralar	783 ^a	420.54	329281.50	-21.112	0.001
	Pozitif Sıralar	38 ^b	214.46	8149.50		
	Eşit Sıralar	176 ^c				
	Toplam	997				

a. a15 < a13, b. a15 > a13, c. a15 = a13

Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Bakışları ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin incelendiği Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri

Görüşler	U	Z	p	Fark
Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.	105714,50	-4,07	0,00*	Kadın
Uzaktan eğitim iyi bir eğitim modelidir	121974,50	-0,30	0,76	
Uzaktan eğitimi, sınıf içi eğitimden daha verimli buluyorum.	121512,50	-0,43	0,67	
Uzaktan eğitim geleceğin eğitim modelidir.	117247,50	-1,46	0,14	
Uzaktan eğitimde öğrenciler geleneksel yöntemlere göre bağımsız öğreniyorlar.	118145,50	-1,17	0,24	
Canlı yapılan eğitim faaliyetlerini, kayıtlı videolar üzerinden yapılan eğitim faaliyetlerine kıyasla tercih ederim.	116715,00	-1,50	0,13	
Uzaktan eğitimle bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.	122275,00	-0,23	0,82	
Uzaktan eğitimi gereksiz buluyorum.	120407,50	-0,66	0,51	
Uzaktan eğitim sürecinde eskisine kıyasla daha çok çalışmaktayım.	120792,00	-0,58	0,56	
Uzaktan eğitim bireyin sosyalleşmesini kısıtlar.	123195,00	-0,03	0,98	
Uzaktan eğitim modellerinin başarısı öğretim elemanına bağlıdır.	120889,00	-0,55	0,58	
Uzaktan eğitim etkinliklerinde dersin öğretim elemanı eğitim etkinliklerine motive edebiliyor.	119091,50	-0,96	0,34	
Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecini başarıyla yürüttüklerini düşünüyorum.	122952,00	-0,08	0,94	

Tablo 4 incelendiğinde erkek ve kadın öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimde ders süresinin uygunluğu (U= 105714.5, p< 0.05) ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre kadınlar uzaktan eğitimde ders süresini daha uygun bulmaktadırlar.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Bakışları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

Ankete cevap veren 997 öğrencinin en çok farklı görüşlerinin olduğu yaş değişkeni ile ilgili bilgiler Tablo 5’de yer almaktadır. Burada yaş değişkeni 18-22 yaş, 23-25 yaş, 26-29 yaş ve 30 yaş ve üzeri olarak gruplandırılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim görüşlerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi yapılmış farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. “Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.” maddesinde farklılık bulunmuş ve 18-22 ve 23-25 yaş aralığında olanlar diğer gruptakilerden farklılık göstermiştir. “Uzaktan eğitim iyi bir eğitim modelidir” maddesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüş ve 23-25 ile 30 ve üzeri olan grup diğerlerinden ayrı olduğu belirlenmiştir. “Uzaktan eğitim geleceğin eğitim modelidir.” istatistik olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Bununda 23-25 ile 30 ve üzeri olan grup farklılık belirlenmiştir. “Uzaktan eğitimle bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.” maddesinde bulunan farklılıkta da 23-25 ile 30 ve üzeri olan gruplar olarak belirlenmiştir. “Uzaktan eğitimi gereksiz buluyorum” maddesinde oluşan farklılık için yapılan test sonucunda 23-25 ile 30 ve üzeri olan grup tespit edilmiştir. “Uzaktan eğitim etkinliklerinde dersin öğretim elemanı eğitim etkinliklerine motive edebiliyor.” buluna farklılıkta 18-22 ve 23-25 yaş gruplarında olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin Yaş Aralıklarına Göre Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri

Görüşler	Ki-kare	p	Fark
Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.	37,19	0,00*	(18-22 ve 23-25)
Uzaktan eğitim iyi bir eğitim modelidir	8,11	0,04*	(23-25 ve 30 üzeri)
Uzaktan eğitimi, sınıf içi eğitimden daha verimli buluyorum.	4,41	0,22	
Uzaktan eğitim geleceğin eğitim modelidir.	8,68	0,03*	(23-25 ve 30 üzeri)
Uzaktan eğitimde öğrenciler geleneksel yöntemle göre bağımsız öğreniyorlar.	8,38	0,04*	(23-25 ve 30 üzeri)
Canlı yapılan eğitim faaliyetlerini, kayıtlı videolar üzerinden yapılan eğitim faaliyetlerine kıyasla tercih ederim.	1,93	0,59	
Uzaktan eğitimle bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.	11,36	0,01*	(23-25 ve 30 üzeri)
Uzaktan eğitimi gereksiz buluyorum.	12,31	0,01*	(23-25 ve 30 üzeri)
Uzaktan eğitim sürecinde eskisine kıyasla daha çok çalışmaktayım.	0,51	0,92	
Uzaktan eğitim bireyin sosyalleşmesini kısıtlar.	2,98	0,39	
Uzaktan eğitim modellerinin başarısı öğretim elemanına bağlıdır.	3,24	0,36	
Uzaktan eğitim etkinliklerinde dersin öğretim elemanı eğitim etkinliklerine motive edebiliyor.	9,13	0,03*	(18-22 ve 23-25)
Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecini başarıyla yürüttüklerini düşünüyorum.	5,32	0,15	

Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Bakışları ile Eğitim Türü Arasındaki İlişki

Öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açılarının eğitim türüne göre analiz sonuçları Tablo 6’da görülmektedir. Öğrenciler ön lisans, lisans, lisansüstü (yüksek lisans-doktora) olmak üzere sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim görüşlerinde eğitim türüne göre bir anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Eğitim Türüne Göre Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri

Görüşler	u	p	Farklılık
Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.	20,48	0,00*	Lisans ve Lisansüstü
Uzaktan eğitim iyi bir eğitim modelidir	0,37	0,83	
Uzaktan eğitimi, sınıf içi eğitimden daha verimli buluyorum.	1,17	0,56	
Uzaktan eğitim geleceğin eğitim modelidir.	1,90	0,39	
Uzaktan eğitimde öğrenciler geleneksel yöntemle göre bağımsız öğreniyorlar.	4,06	0,13	
Canlı yapılan eğitim faaliyetlerini, kayıtlı videolar üzerinden yapılan eğitim faaliyetlerine kıyasla tercih ederim.	0,10	0,95	
Uzaktan eğitimle bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.	3,19	0,20	
Uzaktan eğitimi gereksiz buluyorum.	4,53	0,10	
Uzaktan eğitim sürecinde eskisine kıyasla daha çok çalışmaktayım.	0,23	0,89	
Uzaktan eğitim bireyin sosyalleşmesini kısıtlar.	4,34	0,11	
Uzaktan eğitim modellerinin başarısı Öğretim Elemanına bağlıdır.	1,76	0,41	
Uzaktan eğitim etkinliklerinde dersin öğretim elemanı eğitim etkinliklerine motive edebiliyor.	2,67	0,26	
Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecini başarıyla yürüttüklerini düşünüyorum.	0,22	0,90	

Tablo 6’dan anlaşılacağı gibi, Analizin sonucunda farklı olan gruplar en son sütunda görülmektedir. Farklı grupları belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi ile farklı gruplar belirlenmiş ve “Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.” maddesinde lisans ve lisansüstü grubu olarak tespit edilmiş ve lisansüstü grup lehine gerçekleştiği görülmüştür.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Bakışları ile Sınıf Değişkeni Arasındaki İlişki

Öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açılarının sınıf değişkenine göre ele alındığı analiz sonuçları Ttablo 7’de görülmektedir. Öğrenciler hazırlık, 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4. sınıf ve üzeri olmak üzere gruplandırılmıştır. Öğrencilerin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim görüşlerinin sınıf değişkenine göre bir fark olup olmadığını belirlemek

amacıyla Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Grup farklılıklarını belirlemek için Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Sınıf Değişkenine Göre Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri

Görüşler	u	p	Farklılıklar
Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur.	75,18	0,00*	(1.sınıf ve 3.Sınıf) (2.Sınıf ve 4.Sınıf)
Uzaktan eğitim iyi bir eğitim modelidir	2,22	0,69	
Uzaktan eğitimi, sınıf içi eğitimden daha verimli buluyorum.	1,05	0,90	
Uzaktan eğitim geleceğin eğitim modelidir.	1,38	0,85	
Uzaktan eğitimde öğrenciler geleneksel yöntemle göre bağımsız öğreniyorlar.	2,32	0,68	
Canlı yapılan eğitim faaliyetlerini, kayıtlı videolar üzerinden yapılan eğitim faaliyetlerine kıyasla tercih ederim.	2,97	0,56	
Uzaktan eğitimle bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.	7,92	0,09	
Uzaktan eğitimi gereksiz buluyorum.	4,12	0,39	
Uzaktan eğitim sürecinde eskisine kıyasla daha çok çalışmaktayım.	3,22	0,52	
Uzaktan eğitim bireyin sosyalleşmesini kısıtlar.	5,04	0,28	
Uzaktan eğitim modellerinin başarısı öğretim elemanına bağlıdır.	3,56	0,47	
Uzaktan eğitim etkinliklerinde dersin öğretim elemanı eğitim etkinliklerine motive edebiliyor.	7,56	0,11	
Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecini başarıyla yürüttüklerini düşünüyorum.	1,97	0,74	

Tablo 7. incelendiğinde analiz sonuçları ve elde edilen sonuçlar son sütunda da ayrılan gruplar verilmiştir. “Uzaktan eğitimde derslerin süresi uygundur” ifadesinde ayrılan gruplar olmuştur. Bu istatistiksel olarak farklı grupları belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testinde 1.Sınıf-3.Sınıf farklı 1.Sınıf lehine ve ikinci farklı grup 2.Sınıf-4.Sınıf ve 2.sınıf lehine gerçekleşmiştir.

Öğrencilerin Eğitim Tercihleri

Tablo 8’de öğrencilere geleneksel eğitim ile uzakatan eğitimi tercihleri sorulmuş ve seçimleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin geleneksel eğitim ile uzaktan eğitimi tercih değerlendirmeleri

Eğitim Tercihi	f	%
Geleneksel Eğitim	808	81
Uzaktan Eğitim	189	19
Toplam	997	100

Öğrencilerin tercih nedenlerine bakıldığında 808 öğrenci (%81) geleneksel eğitimi tercih etmiş ve 189 öğrenci (%19) uzaktan eğitimi tercih ettiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitimden Memnun Olma Durumları

Öğrencilerin uzaktan eğitimden memnun oldukları sorulmuş ve verdikleri cevaplar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin uzaktan eğitimden memnun oldukları durumlar

Memnun Olma Durumları	f	%
Tekrar İzleme Olanağının Olması	712	26.84
Okula Gitmemek	623	23.48
Ders ile İlgili Bilgilendirme İçin Bülten ve Video Olması	458	17.26
Devam Mecburiyetinin Olmaması	451	17.00
Zaman Kaybı Olmaması	409	15.42
Toplam	2653	100.00

Tablo 9'a göre öğrencilerin uzaktan eğitimde tekrar izleme olasılığının olması durumu 712 öğrenci (%26.84) en çok memnun oldukları durum olmuştur. Okula gitmemek 623 öğrenci (%23.48), ders ile ilgili bilgilendirme için bülten ve video olması 458 öğrenci (%17.26), devaam mecburiyetinin olmaması 458 öğrenci (%17) ve zaman kaybı olmaması 409 öğrenci (%15.42) olarak belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Uzaktan Eğitimden Memnun Olmadıkları Durumlar

Öğrenciler geleneksel eğitimi tercih etmeleri ve buna bağlı olarak uzaktan eğitimde memnun olmadıkları durumlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin uzaktan eğitimden memnun olmadıkları durumlar

Memnun Olunmayan Durumlar	f	%
Ödev Verilmemesi	758	22.70
Ödevlerin Zor Olmaması	689	20.63
Ödev Yaparak Çok Zaman Kaybettikleri	568	17.01
Uzaktan Eğitim İçin Araç Gereç Sıkıntısı(Telefon/Tablet/ Bilgisayar Gibi)	483	14.47
Evde Ders Ortamının Uygun Olmadığı	345	10.33
İnternet Kesintileri	259	7.76
İnternetin Hiç Olmaması	237	7.10
Toplam	3339	100.00

Öğrenciler en çok uzaktan eğitim de ödev konusundan memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Burada ödev verilmesini istemeyen 758 öğrenci (% 22.7) , ödevlerin zor olmamasını isteyen 689 öğrenci (%20.63), ödev yaparak çok zaman kaybettiklerini belirten 568 öğrenci (%17.01),uzaktan eğitim için araç gereç ile ilgili sıkıntı yani evde internete girecek araç(cep telefonu, bilgisayar, tablet, laptop) sıkıntısı olduğu ödevlerini telefon ile yapmak zorunda kaldıklarını 483 öğrenci (%14.47), evde ders ortamının uygun olmadığını 345 öğrenci (%10.33), internet kesintilerinin olduğunu 259 öğrenci (%7.76) ve hiç internet olmadığını belirten 237 öğrenci (%7.1)dir.

Tartışma

Covid-19 pandemi süreci öncesi dünyada ve ülkemizde uzaktan öğretim belli branşlarda ve sertifikasyon programlarında kullanılmaktaydı. Pandemi sürecinde hem öğrenciler hem eğitimciler hem de yöneticiler pek çok farklı yöntemi ilk defa tecrübe edip denemek durumunda kalmışlardır. Neredeyse her evin mecburen küçük çaplı bir sınıf olduğu bu süreçte yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan öğretim yöntemini yeni bir eğitim alışkanlığı açısından incelemek için ülkemizde bulunan 25 üniversitede eğitim gören 997 öğrencinin katıldığı bir anket çalışması hazırlanmıştır. Geniş spektrumlu olan bu katılım sayesinde uzaktan öğretim ile ilgili Covid-19 pandemi sürecini iyi bir şekilde açıklayacak sonuçlar çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Dolayısı ile bu çalışma kapsamında Covid-19 pandemi süreci ve yaşanan karantinalar ile neredeyse her evin eğitim yuvası haline geldiği bu süreçte Yükseköğretimin hemen her kademesinde eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim modelini yeni bir eğitim alışkanlığı açısından nasıl benimsediklerini irdelemek sebebi ile yapılmıştır. Böylece uzaktan eğitim modelinin Covid-19 pandemi sürecinin ve işlevselliğinin öğrenciler açısından değerlendirilmesi ile önemli sonuçlar irdelenmiştir.

Öğrencilerin çoğu (%85.1), Covid-19 pandemi süreci ile başlayan karantina sürecinde ailesinin yanında yer almaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte artık cebimizdeki bilgisayarlar olma özelliğini gösteren akıllı telefonlardan ders takibi yapan öğrenci sayısı da (%66,6) ortalamanın üzerindedir. YÖK verileri de (YÖK, 2020) yapılan çalışma ile benzer oranları elde etmiştir. Öğrencilerin üniversite hayatının başlaması ile birlikte değişen yaşamlarının ardından aile yanına uyum süreçleri çerçevesinde sadece % 24'ü ders takibi için uygun alanlarının olduğunu belirtmişlerdir. Ekran başında geçirilen sürenin 5.6 kat artarak 4-6 saat aralığına çıkması, Covid-19 pandemi süreci öncesi çokça tartışılan ekran bağımlılığını artırmış hatta kaçınılmaz hale getirmiş, aynı zamanda bu ekranları da çeşitlendirmiştir. Özer ve Kaya (2020)'ya göre de halihazırda sosyal medyada çokça vakit geçiren nesil, ekranlara kullanım sürelerinin artması ile birlikte daha çok bağımlı hale gelmiştir. Araştırmamıza katılan kadın öğrenciler genel olarak verilen ders süreleri ve ders yapılan ortamları yeterli bulmuşlardır. Erkek öğrenciler ise bu durumları yetersiz olarak nitelendirmektedirler.

Covid-19 pandemi süreci ile birlikte, uzun yıllardır konuşulan ve şimdiki gibi geniş çaplı olmasa da uygulanan uzaktan eğitim modeli, yeni neslin eğitim modeli olarak da adlandırılmaktadır. Zira 2000 ve sonrasında dünyaya gelen bireyler hem teknolojik bireyler olarak adlandırılmaktadır hem de değişken yapıları ile kısa sürede çabuk neticeye ulaşma isteği eğilimindedirler. Ayrıca esnek yapıları sayesinde durumları - olayları daha çabuk benimseyebilir ya da hemen bırakabilirler. 2000 öncesinde doğan bireyler ise, durumu kabullenme ve ayak uydurma gayretindedir. Yapılan çalışmada

da uzaktan eğitim 2000 öncesi doğanlar tarafından iyi bir eğitim modeli, geleceğin eğitim modeli olarak nitelendirilirken, 2000 sonrası doğanların bağımsızlık ruhunu da yansıtmaktadır. Çalışmamızda ağırlıklı olarak 18-22 yaş grubu 720 öğrenci (%72.2) olması nedeniyle bu grubun özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Bu grubun özellikleri olan öğrencilerin uzaktan eğitim ile bir şey öğrenmediğini belirtmesi ile de keskinleşmekte, ders süreleri ve motivasyon konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar. Çalışmada yaş değişkeni ile ilgili olan analizlerde bu konuyu desteklemektedir.

Üniversite öğrencileri arasında büyük çoğunluk tarafından benimsenmeyen uzaktan eğitim modeli pandeminin belirsizliğinin devam etmesi ile zorunlu olarak kullanılacak gibi görünmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%81) uzaktan eğitimin devam etmesini istememektedir. Alanyazında her iki yöntemi benimseyen çalışmalar bulunmaktadır. Uzaktan eğitim modelini destekleyen, yöntemin benimsendiğini ve adapte süresinin kısalığına dikkat eden (Cain, Scott ve Akers 2009, Gerdprasert, Pruksacheva, Panijpan ve Ruenwongsa, 2010: 467; Kaveevivitchai, Chuengkriankrai, Luecha, Thanooruk, Panijpan ve Ruenwongsa, 2009; McMullan, Jones ve Lea 2011: 69) çalışmalardandır. Aynı zamanda web tabanlı uzaktan eğitim modelini benimsemeyen yani geleneksel modeli destekleyen ve uzaktan eğitimin devam etmesini istemeyen çalışmalar da (Keskin ve Kaya, 2020: 61) bulunmaktadır. Yine de teknoloji kullanımının en üst seviyeye çıktığı ve kullanımının zorunlu hale geldiği pandemi zamanlarında bu eğitim modelinin nasıl daha çok geliştirilebileceği, dikkat çekici hale gelebileceği, öğrencileri çevrimiçi ve katılımcı olarak nasıl arttırılabileceği tüm akademiler tarafından tartışılan ve çözüm bulunmasını zorunlu kılan sorunlar oluşturmaktadır.

Uzaktan eğitimin, geleneksel eğitime üniversitelerin her bölümü için olmasa da alternative oluşturmasının yanı sıra 2020 yılında zorunlu olarak uygulanmak durumunda kalması ve 2021 yılı için de belirsizliğin devam etmesi bu yöntem için yapılacak çalışmaların önemini ortaya koymuştur. Bu nedenle uzaktan eğitim yönteminin öğrencilerin istekleri doğrultusunda geliştirilmesi, yaygın etkisinin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için yüz-yüze eğitim döneminin tekrar başlaması ile birlikte eğitim-öğretim dönemi içinde yeniden uygulanarak yapılmasını öneriyoruz ve düşünüyoruz.

Kaynaklar

- Almerich, Gonzalo., Orellana, Natividad., Suárez-Rodríguez, Jesus., and Díaz-García, Isabel. "Teachers' information and communication technology competences: A structural approach." *Computers & Education* 100 (2016): 110-125.
- Al-Shorbaji, N., Atun, R. Car, J., Majeed, A., and Wheeler, E. "E-learning for undergraduate health professional education: a systematic review information of health workforce development." *Geneva: Imperial College/WHO* (2015).
- Annabi, Carrie., and Marlene Muller. "Learning from the adoption of MOOCs in two international branch campuses in the UAE." *Journal of Studies in International Education* 20.3 (2016): 260-281.
- Bain, J. D., and Carmel McNaught. "How academics use technology in teaching and learning: Understanding the relationship between beliefs and practice." *Journal of Computer Assisted Learning* 22.2 (2006): 99-113.
- Bali, Maha. "MOOC pedagogy: Gleaning good practice from existing MOOCs." *Journal of Online Learning and Teaching* 10.1 (2014): 44.
- Barber, Micheal., Donnelly, Katelyn., Rizvi, Saad., and Summers, L. "An avalanche is coming: Higher education and the revolution ahead." *The Institute of Public Policy Research* (2013).
- Bolliger, Doris U., and Oksana Wasilik. "Factors influencing faculty satisfaction with online teaching and learning in higher education." *Distance education* 30.1 (2009): 103-116.
- Buchanan, Tom, Phillip Sainter, and Gunter Saunders. "Factors affecting faculty use of learning technologies: Implications for models of technology adoption." *Journal of Computing in Higher education* 25.1 (2013): 1-11.
- Cabi, Emine., ve Ersoy, Halil. "Analysis of Distance Education Practices in Higher Education: The Example of Turkey." *Journal of Higher Education and Science* 7.3: 419-429.
- Cain, Jeff, Doneka R. Scott, and Paige Akers. "Pharmacy students' Facebook activity and opinions regarding accountability and e-professionalism." *American journal of pharmaceutical education* 73.6 (2009).
- Can, Ertuğ. "Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları." *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* 6.2 (2020): 11-53.
- Croxtan, Rebecca A. "The role of interactivity in student satisfaction and persistence in online learning." *Journal of Online Learning and Teaching* 10.2 (2014): 314.

- De Gagne, Jennie C., and Kelley Walters. "Online teaching experience: A qualitative metasynthesis (QMS)." *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching* 5.4 (2009).
- Gerdprasert, Sailom., Pruksacheva, Tassanee., Panijpan, Bhinyo., and Ruenwongsa, Pintip. "Development of a web-based learning medium on mechanism of labour for nursing students." *Nurse education today* 30.5 (2010): 464-469.
- Harrison, Robert., Hutt, Ian., Thomas-Varcoe, Catherine., Motteram, Gary., Rawlings, Barbara., and Gemmell, Isla. "A Cross-Sectional Study to Describe Academics' Confidence, Attitudes, and Experience of Online Distance Learning in Higher Education." *Journal of Educators Online* 14.2 (2017): 1-9.
- Horzum, Mehmet. "Michael Graham Moore eğitim teknolojisi alanına önemli katkılar sağlayan kişi." *Sakarya University Journal of Education* 3.1 (2013): 113-119.
- Jaggars, Shanna, and Thomas R. Bailey. "Effectiveness of fully online courses for college students: Response to a Department of Education meta-analysis." (2010): 1-18.
- JISC Digital Media. Introduction to e-learning, 26 Eylül 2020, <http://jiscdigitalmedia.ac.uk/guide/introductiontoelearning>.
- Karasar, Niyazi. "Bilimsel araştırma yöntemi (24. Basım)." *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım* (2012).
- Kaveevivitchai, Chularuk., Chuengkriankrai, Benchaporn., Luecha, Yuwadee., Thanooruk, Rujires., Panijpan, Bhinyo., and Ruenwongsa, Pintip. "Enhancing nursing students' skills in vital signs assessment by using multimedia computer-assisted learning with integrated content of anatomy and physiology." *Nurse education today* 29.1 (2009): 65-72.
- Kaya, Zeki. *Uzaktan eğitim*. Pegem A Yayıncılık. Birinci Baskı. Ankara. (2002).
- Keegan, Desmond. *Foundations of distance education*. Psychology Press, London. 1996.
- Keskin, Merve, ve Özer. Derya. "COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi." *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 5.2 (2020): 59-67.
- Kim, ChanMin., Kim, M. Kyu., Lee, Chiajung., Spector, J. Micheal., and DeMeester, Karen. "Teacher beliefs and technology integration." *Teaching and teacher education* 29 (2013): 76-85.
- Kregor, Gerry, Monique Breslin, and Wendy Fountain. "Experience and beliefs of technology users at an Australian university: Keys to maximising e-learning potential." *Australasian Journal of Educational Technology* 28.8 (2012). 1382-1404.
- Lloyd, Steven A., Michelle M. Byrne, and Tami S. McCoy. "Faculty-perceived barriers of online education." *Journal of online learning and teaching* 8.1 (2012). 1-12.
- Martin, Fred G. "Will massive open online courses change how we teach?" *Communications of the ACM* 55.8 (2012): 26-28.
- McMullan, Miriam, Ray Jones, and Susan Lea. "The effect of an interactive e-drug calculations package on nursing students' drug calculation ability and self-efficacy." *International Journal of Medical Informatics* 80.6 (2011): 421-430.
- Means, Barbara., Toyama, Yukie., Murphy, Robert., Bakia, Marianne., and Jones, Karla. "Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies." (2009). 10-93.
- Meyer, John W. "World society, institutional theories, and the actor." *Annual review of sociology* 36 (2010): 1-20.
- Moore, Michael G., and Greg Kearsley. *Distance education: A systems view of online learning*. Cengage Learning, 2011.
- Morgan, Christopher K., and Maureen Tam. "Unravelling the complexities of distance education student attrition." *Distance education* 20.1 (1999): 96-108.
- Ng'ambi, Dick., Brown, Cherly., Bozalek, Vivienne., Gachago, Daniela., and Wood, Denise. "Technology enhanced teaching and learning in South African higher education—A rearview of a 20-year journey." *British Journal of Educational Technology* 47.5 (2016): 843-858.
- Noer, Michael. "One man, one computer, 10 million students: How Khan Academy is reinventing education." *Forbes* (www.forbes.com/sites/michaelnoer/2012/11/02/one-man-one-computer-10-million-students-how-khan-academy-is-reinventing-education) (2012).
- Qureshi, Jawaid Ahmed. "Evolution and advancement in massive open online courses (MOOC) to revolutionize education: The case of Pakistan." *Digital Inclusion: Transforming Education Through Technology* (2016): 189.

- Qureshi, Jawaid Ahmed. "Advancement in Massive Open Online Courses (MOOCs) to Revolutionize Disruptive Technology in Education: A Case of Pakistan." *Journal of Education and Educational Development* 6.2 (2019): 219-234.
- Schunk, Dale H. "Öğrenme teorileri, eğitimsel bir bakışla (çev. M. Şahin)." *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım* (2009).
- Schunk, Dale H., and Maria K. Dibenedetto. "Self-efficacy theory in education." *Handbook of motivation at school* 2 (2016): 34-54.
- "Seçilmiş Ülkeler Göre Eğitimi Terk Etme Oranı 18-24 Yaş", 10 Ekim 2020, <https://www.verikaynagi.com/grafik/secilmis-ulkelere-gore-egitimi-terk-etme-orani-18-24-yas/>.
- Siemens, George, Dragan Gašević, and Shane Dawson. "Preparing for the digital university: A review of the history and current state of distance, blended, and online learning." (2015).
- Tapscott, Don, and Anthony D. Williams. "Innovating the 21st-century university: It's time." *Educause review* 45.1 (2010): 16-29.
- The Jamovi Project. Jamovi. (Version 0.9) [Computer Software], 06 October 2019, <https://www.jamovi.org/> / The jamovi project (2019b). www.jamovi.org/about.html
- Thompson, Clive. "How Khan Academy is changing the rules of education." *Wired Magazine* 126 (2011): 1-5.
- Watty, Kim., Kavanagh, Marie., McGuigan, Nick., Leitch, Shone., Holt, Dale., Ngo, Leanne., and McKay, Jade. "Realising the potential: assessing professional learning through the integration of ePortfolios in Australian business education-final report." (2016).
- Wellen, Richard. "Open access, megajournals, and MOOCs: on the political economy of academic unbundling." *Sage Open* 3.4 (2013): 1-16.
- Yalçınalp, S. "Uzaktan eğitim". İçinde E. Cabı (Ed.). "Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı" (pp. 140-189). Ankara: Pegem Akademi. (2015).
- YÖK. "Yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslar." (2013). https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim_kurumlari_uzaktan_ogretime_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf
- YÖK. YÖK dersleri platformuna öğrencilerden yoğun ilgi. (2020). <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/yok-dersleri-platformuna-yogunilgi.aspx>.
- Zawacki-Richter, Olaf, and Som Naidu. "Mapping research trends from 35 years of publications in Distance Education." *Distance Education* 37.3 (2016): 245-269.

UNIVERSITY STUDENTS' PERSPECTIVE on DISTANCE EDUCATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD: THE CASE of TURKEY

Nuray ÖZ CEVİZ, Necla TEKTAŞ, Gültekin BASMACI, Mehmet TEKTAŞ

ABSTRACT

The distance education model, which was used in certain branches and certification programs before the Covid-19 pandemic, became widespread with the pandemic conditions and caused the majority of education to be done with this method in the world. In our country, on March 15, 2020, the decision to conduct education with distance education has completely changed the learning and teaching methodology of approximately 25 million students and 1.5 million educators. Within the scope of this study, curfew restrictions, entry and exit restrictions, restrictions under 20 and over 65, and social concerns, especially in big cities, were analyzed in terms of education. The purpose of this research is to examine the perspectives of university students towards distance education during the Covid-19 pandemic process. In the research, scanning model was used. The data of the study were collected with 997 students from various universities in our country using the convenience sampling method and via a questionnaire that the students filled out online. Thanks to this wide participation, results that will well explain the Covid-19 process related to distance education were obtained. Generally, students prefer face-to-face education instead of distance education model. Additionally, the students stated that they had difficulties because they watched their lessons mostly with smart phones.

Keywords: Covid-19 pandemic process, distance education, university students